Valvontaosasto / OHJAS
Oikeudelliset asiat

12.1.2021

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
S-posti: stv@eduskunta.fi

Viite: Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntopyyntö hallituksen esityksestä HE 245/2020

Tullin kommentit hallituksen esityksessä ehdotettuihin muutoksiin

Lausunnon antaja:

Tulliylitarkastaja Sami Vainikka, puh: 0403326940; s-posti:sami.vainikka@tulli.fi

Lausunto:

Tulli kiittää valiokunnan varaamasta tilaisuudesta antaa lausunto asiaan.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan virka-apua koskevaa 89 §:ä muutettavan siten, että Tullin on annettava virka-apua lainkohdassa tarkemmin mainituille viranomaisille. Edellytyksenä on kuitenkin se, että virka-avun antaminen ei vaaranna virka-apua antavan viranomaisen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

Tulli pitää virka-avun antamisen mahdollistavaa sääntelyä tärkeänä, jotta hallituksen esityksessä esitetyt tavoitteet saadaan toteutettua. Tartuntatautilain 89 § kattaa Tullin käsityksen mukaan lähes koko tartuntatautilain, eikä sitä ilmeisesti ole rajattu vain tiettyihin tehtäviin, kuten esimerkiksi koronaviruspandemiaa vastaan säädettyihin toimenpiteisiin.

Tartuntatautilain 89 §

Lainkohdassa ei tarkemmin määritellä, mitä virka-apu voisi käytännön tilanteissa Tullin osalta olla. Tullin antama virka-apu tapahtuisi luonnollisesti rajatoimipaikoilla, joissa Tulli huolehtii tavaraliikenteen valvonnasta. Niinpä Tullin virka-aputehtävät voisivat käsittää esimerkiksi liikenteen ohjaamista, matkustajien neuvontaa ja ohjeistusta, henkilöiden pysäyttämisen ja mahdollisen henkilöön kohdistuvan etsinnän sekä myös tartuntatautien tunnistamisen ja terveystarkastusten kohdentamisen koiratoiminnan avulla.

Tullin näkemyksen mukaan matkustajien informointi ja ohjeistus ei ole sellaista virka-apua, joka edellyttäisi toimivaltuuksista säätämistä lailla. Kyseinen toiminta kuuluu viranomaisen yleisen informointivelvollisuuden piiriin, jota Tulli harjoittaa rajatullitoimipaikoilla muutoinkin. Sen sijaan liikenteen ohjaamisesta, henkilön pysäyttämisestä ja henkilöön kohdistuvasta etsinnästä sekä myös koiratoiminnasta olisi Tullin käsityksen mukaan säädettävä lailla, jotta Tullin antaman virka-avun sisältö ja toimivaltuudet olisivat kaikin puolin selvillä sekä Tullille että myös toimenpiteiden kohteille eli lähinnä matkustajille.

Tullilla on voimassa olevan tullilain (2016/304) 12 §:n nojalla toimivalta ohjata liikennettä tullitoimenpiteitä suorittaessaan sekä 13 §:n nojalla toimivalta pysäyttää kulkuneuvo ja tarkastaa se. Lisäksi Tulli voi tullitoimenpiteen suorittamiseksi tullilain 16 §:n nojalla pysäyttää henkilön sekä myös 18 §:n nojalla suorittaa henkilöön kohdistuvan etsinnän. Kyseiset tehtävät olisivat siten sopivia Tullille myös virka-apuna annettaessa.

Koiratoiminta tartuntatauteja tunnistettaessa ja tarkastuksia kohdennettaessa

Tulli esittää 89 §:än lisättäväksi toimivaltasäännöksen koiratoiminnasta. Säännös voisi olla kirjoitettuna seuraavasti:

> ”Tulli voi virka-apua antaessaan käyttää tartuntatautien tunnistamisessa ja tarkastusten kohdentamisessa apunaan tartuntatautien tunnistamiseen koulutettuja koiria.”

Tulli perustelee koiratoiminnan lainsäädäntöön kirjaamista siten, että koiratoiminnan avulla tartuntatautien tunnistaminen matkustajavirrasta olisi helpompaa ja tarkastukset voitaisiin kohdentaa koiratoiminnan avulla sellaisiin kohteisiin, jotka koira merkkaa. Tartuntatautien tunnistamisessa käytettävät koirat koulutetaan asianmukaisesti tunnistamaan tartuntatauteja ja koiratoiminta olisi vain yksi apuväline tarkastusten kohdentamisessa ja matkustajaliikenteen tarkastamisessa. Koirat eivät siis todentaisi tartuntatauteja, vaan ainoastaan auttaisivat tunnistamaan infektoituneita matkustajia, jotta heidät voitaisiin ohjata terveydenhoitoviranomaisten jatkotoimenpiteisiin. Koiraa ei siten tule rinnastaa laboratorioinstrumenttiin ja tartuntataudit jatkossakin varmennettaisiin terveydenhoitohenkilökunnan toimesta.

Tullin tietojen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö rahoittaa tällä hetkellä Helsinki-Vantaan lentoasemalla käynnissä olevaa yksityisen / kolmannen sektorin koronakoiratoimintaa. Kyseistä toimintaa ei säädellä lainsäädännön tasolla, eikä toimintaa valvovaa tahoa ole tiedossa. Tullin näkemyksen mukaan viranomaisyhteistoimintaan perustuva ja virka-apuna annettava terveysturvallisuutta tukeva koiratoiminta tulisi ottaa nyt mukaan lainsäädännön tasolle, jotta koiratoimintaa päästäisiin kokeilemaan käytännössä ja arvioimaan sen vaikutusta tartuntatautien torjunnassa. Infektiokoiratoiminta sopisi Tullin laaja-alaiseen koiratoimintaan hyvin, sillä Tulli operoi kansainvälisen matkustajaliikenteen solmukohdissa ja henkilöstö on koulutettu käsittelemään arkaluontoisia henkilötietoja.